

05/11/2018

“Η ακολουθία της Προθέσεως”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Νέας Σμύρνης

Πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 1η Νοεμβρίου στο πνευματικό κέντρο της ενορίας του Αγίου Σώστη, η **δεύτερη Ιερατική Σύναξη** για τους Κληρικούς τι ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, με θέμα «**Ακολουθία της προθέσεως (ιστορικά και θεολογικά)**»

Η ανακοίνωση της Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης

Πραγματοποιήθηκε τό απόγευμα τῆς Πέμπτης, 1 Νοεμβρίου ἐ.ἔ., στό Πνευματικό Κέντρο τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀγίου Σώστη (λεωφ. Συγγροῦ) ἡ δεύτερη Ἱερατική Σύναξη γιά τούς Κληρικούς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης.

Στή Σύναξη ὁμιλητές ἦταν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Γκλίβας,

Πρωτοσυγκελλεύων τῆς Ἱ. Μητρ. Νέας Σμύρνης καί Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Ἀλίμου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα «Ἀκολουθία τῆς προθέσεως (ἱστορικά καί θεολογικά)», καί ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Βασίλειος Γιαννάκας, Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Κυριακῆς Παλ. Φαλήρου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό ἴδιο θέμα ἀπό τελετουργικῆς πλευρᾶς.

Ἀρχικά ὁ Σεβασμιώτατος κ. Συμεών ἔδωσε τόν λόγο στόν πρῶτο ὁμιλητή Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο, γιά νά ἀναπτύξει τό ἀνωτέρω θέμα. Τόνισε ὅτι ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως εἶναι ἡ τελετή προετοιμασίας τῶν τιμίων δώρων, τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου, προκειμένου νά μεταφερθοῦν ἀπό τήν ὁμώνυμη κόγχη τοῦ ἱεροῦ Βήματος στήν ἁγία Τράπεζα κατά τή Μεγάλη Εἵσοδο. Αὕτη ἡ προετοιμασία γιά τή μεταφορά, γιά διάφορους λόγους, γνώρισε μιᾶ σειρά ἐξελίξεων.

Οἱ πρῶτοι αἰῶνες (μέχρι τόν 7ο αἰ.): Ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως ἦταν ἀρχικά τελείως ἀπλή. Οἱ πιστοί προσκόμιζαν τά τίμια Δῶρα στή Σύναξη. Οἱ διάκονοι τά παραλάμβαναν καί ἐπέλεγαν ὀρισμένα ἀπό αὐτά, γιά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ ὅλη προετοιμασία τους, ὅπως καί ἡ μεταφορά τους στήν ἁγία Τράπεζα, δέν περιελάμβανε κάτι τό ἰδιαίτερο. Τά πάντα γινόντουσαν λίγο πρίν ἀπό τήν Ἀναφορά, χωρίς νά δίνεται κάποια ἐπισημότητα ἢ συμβολισμός.

Εἰσαγωγή τῆς «εὐχῆς τῆς Προθέσεως» (7ος αἰ.): Ἡ εἰσαγωγή της συνιστᾷ τό πρῶτο βασικό στάδιο στήν ἐξέλιξη τῆς ἀκολουθίας. Ἀποτελεῖ τό ἀρχαιότερο εὐχολογικό στοιχεῖο τῆς Προσκομιδῆς.

Εἰσαγωγή τῆς λόγχης (7ος-8ος αἰ.): Μέ τή χρήση τῆς λόγχης, γιά τήν ἀποκοπή τοῦ ἁμνοῦ ἀπό τό πρόσφορο, εἰσέρχεται ὁ συμβολισμός τοῦ σφαγιαζόμενου Ἀμνοῦ. Ἡ χρησιμοποίηση τῆς λόγχης στήν Πρόθεση, σέ συνδυασμό μέ τό μεσσιακό χωρίο τοῦ προφήτη Ἡσαΐα γιά τόν ἄφωνο σφαγιαζόμενο ἁμνό καί τοῦ Ἰωάννου γιά τόν λογχισμό τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου, ἀπό τήν ὁποία ἐξῆλθε αἷμα καί ὕδωρ, ἦταν ἐπόμενο νά ὁδηγήσουν στήν εἰκόνα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ κατά τήν προετοιμασία τῶν τιμίων Δώρων.

Περίοδος εὐρείας ἀναπτύξεως (9ος-14ος αἰ.): Κατά τήν περίοδο αὕτη ἀναπτύσσεται ἰδιαίτερος ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως. Προστέθηκαν ἡ θυμίαση, ὁ ἀστερίσκος, ἡ κάλυψη, τό ζέον καί ἡ ἀπόλυση.

Ἡ θυμίαση ἐμφανίζεται ἀπό τόν 9ο αἰῶνα καί τό πιό πιθανό εἶναι νά μήν ὑπῆρχε ἀρχικά. Ἡ εὐχή τοῦ θυμιάματος κανονικά λέγεται μόνο στήν Προσκομιδή.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸν ἀστερίσκο: Πρόκειται γιὰ λειτουργικὸ σκεῦος πού ἐμφανίζεται κατὰ τὸν 11ο αἰ. καί ἡ σημασία του ἀρχικά ἦταν περισσότερο πρακτική. Ὁ ἀστερίσκος τοποθετεῖται πάνω στὸν δίσκο.

Τὰ καλύμματα πού τοποθετοῦνταν πάνω στὰ τίμια Δῶρα, ἐξυπηρετοῦσαν τὴν πρακτικὴ ἀνάγκη τῆς προστασίας τους μέχρι τὴ μεταφορὰ τους, μέσω τῆς Μεγάλης Εἰσόδου, στὴν ἁγία Τράπεζα. Τὸ τελευταῖο στοιχεῖο πού εἰσέρχεται στὴν ἀκολουθία τῆς Προθέσεως εἶναι ἡ ἀπόλυση.

Ἡ ἐξαγωγή τῶν μερίδων: Ἡ πράξη τῆς ὀνομαστικῆς μνημονεύσεως συνοδευομένης καί ἀπὸ τὴν ἐξαγωγή μερίδων ἀπὸ τὸ πρόσφορο, ἀποτελεῖ τὴ σημαντικότερη προσθήκη στοῦ διαγράμματος τῆς ἀκολουθίας τῆς Προθέσεως.

Ἡ θεολογικὴ σπουδαιότητα τῶν μνημονεύσεων στὴ σημερινή ἀκολουθία τῆς Προθέσεως: Στὴ σφραγίδα πού φέρει τὸ πρόσφορο ἀποτυπώνονται ὅλοι ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους ζητᾷ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας νὰ μνημονευθοῦν.

Θὰ κλείσουμε σχολιάζοντας τὴν πράξη τῆς συστολῆς τῶν τιμίων Δώρων μετὰ τὴ θεία Μετάληψη. Ἡ μικρὴ εὐχή πού διαβάζει ὁ ἱερέας ὅταν συστέλλει τὰ ἅγια Δῶρα, «Ἀπόπλυνον, Κύριε, τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἐνθάδε μνημονευθέντων δούλων σου τῷ Αἵματί σου τῷ ἁγίῳ», μπορεῖ νὰ μὴν ἀπαντᾷ στὰ ἑλληνικά χειρόγραφα καί ἔντυπα, ὥστόσο ἡ ἀνάμιξη αὐτὴ εἶναι σημαντικὴ. Οἱ μερίδες πού ἀντιστοιχοῦν σὲ συγκεκριμένα πρόσωπα πρέπει νὰ «συσσωματώνονται» μέ τὸν Χριστό.

* * *

Ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε τὸν λόγο ὁ δεύτερος ὁμιλητής, Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Βασίλειος Γιαννάκας, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἀκολουθία τῆς προθέσεως (τελετουργικὴ ἀνάλυση)». Ὁ π. Βασίλειος ἀναφέρθηκε στὴν πρακτικὴ πλευρὰ καί τὸ τελετουργικὸ τῆς ἀκολουθίας τῆς Προσκομιδῆς. Προβάλλοντας μιά μαγνητοσκοπημένη ὑποδειγματικὴ τέλεση τῆς Ἀκολουθίας, καί διακόπτοντάς την τμηματικά, ἔκανε σχόλια ἱερατικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἰδιαίτερα τόνισε τὴ σύμφωνη μέ τὴν Παράδοση χρῆση ζυμωτῶν προσφορῶν καί τὴν καλλιέργεια ἐκ μέρους τῶν Λειτουργῶν-Ἐφημερίων στοὺς ἐνορίτες τῆς συνήθειας νὰ προετοιμάζουν οἱ ἴδιοι τὰ πρόσφορα τῆς θείας Λειτουργίας καί ὅχι νὰ τὰ ἀγοράζουν, κάνοντας μέ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐνεργότερη τὴ συμμετοχὴ τους στὴν τέλεση τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου.

* * *

Στὸ τέλος τῆς Ἱερατικῆς Σύναξης ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Συμεὼν εὐχαρίστησε τοὺς ὁμιλητές, π. Χρυσόστομο Γκλίβα καί π. Βασίλειο Γιαννάκα, γιὰ τὴν πληρότητα καί σαφήνεια τῆς ὁμιλίας τους, καί ἀκολούθησε συζήτηση. Τέθηκαν

ἑρωτήματα καί δόθηκαν ἀπαντήσεις ἀπό τούς Εἰσηγητές καί τόν Σεβασμιώτατο κ. Συμεών.